

BIBLIA

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Τα δεινά που μαστίζουν μια χώρα

Μια νέα συγκριτική μελέτη από τον πολιτικό επιστήμονα Τάκη Σ. Παππά εστιάζει στην πώλωση ως αίτιο της ελληνικής οικονομικής υστέρησης σε σχέση με χώρες όπως η Πορτογαλία και η Ιρλανδία

Του Μάρκου Καρασαρίνη

Ο ορος «παράδοξο» έχει χρησιμοποιηθεί δύο φορές στον τίτλο πρόσφατων έργων που επιχειρούν να ερμηνεύσουν την πορεία της σύγχρονης Ελλάδας. Προηγήθηκε το 2019 το βιβλίο *Ελλάδα. Μια χώρα παράδοξως νεωτερική* (εκδ. Πόλις,) του ομότιμου καθηγητή Πολιτικής Επιστήμης του Παντείου Πανεπιστημίου Γιάννη Βούλγαρη για να το ακολουθήσει η *Παράδοξη χώρα* (εκδ. Πατάκη) του συνεργαζόμενου ερευνητή του Πανεπιστημίου του Ελσίνκι Τάκη Σ. Παππά. Στην περίπτωση του Γιάννη Βούλγαρη η παραδοξότητα έγκειται στην αντίθεση μεταξύ πραγματικότητας και ερμηνείας: «Η Ελλάδα υπήρξε μια νεωτερική χώρα στους όρους συγκρότησης και στον τρόπο νομιμοποίησης της εξουσίας, πολύ περισσότερο από όσο οι ερμηνείες της έχουν αναδείξει».

Στην περίπτωση του Τάκη Παππά η παραδοξότητα είναι αυθεντική: συγκρίνοντας την Ελλάδα με δύο κράτη της ευρωπαϊκής περιφέρειας, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία, οι οποίες το 1974 εκκινούν από κοινή περίπου οικονομική βάση, επιχειρεί να εξηγήσει την απόκλιση της χώρας μας από την τροχιά της οικονομικής και κοινωνικής ευμάρειας των άλλων. Η συνολική υστέρηση στην ανάπτυξη κατά δύο μοίρες σε σχέση με την Πορτογαλία και τρεις μοίρες σε σχέση με την Ιρλανδία σε όλη τη

↑
Κατά τον Τάκη Σ. Παππά, η έλλειψη κουλτούρας συναίνεσης στην ελληνική πολιτική ήταν ο βασικός λόγος οικονομικής υστέρησης σε σχέση με άλλες χώρες που είχαν ανάλογα χαρακτηριστικά

διάρκεια της πεντηκονταετίας δικαιολογεί κατά τον συγγραφέα τον χαρακτηρισμό «γρίφος».

Το ιρλανδικό μοντέλο, στηριγμένο σε ένα άρτιο εκπαιδευτικό σύστημα και μια αποτελεσματική γραφειοκρατία, διακρίνεται για τη φιλικότητά του έναντι της επιχειρηματικότητας. Η Πορτογαλία διαθέτει ένα ευρύ δίκτυο εμπορικών και διπλωματικών σχέσεων κληρονομημένο ήδη από της αρχές της εποχής των Εξερευνήσεων και αργότερα της αποικιοκρατίας. Για τον Τάκη Παππά, ωστόσο, το κυρίαρχο πλεονέκτημά τους απο-

δεικνύεται η πολιτική κουλτούρα. Είναι η απουσία συναίνεσης, η επικράτηση βαθιών διαχωριστικών γραμμών στη Μεταπολίτευση και η καλλιέργεια πώλωσης μεταξύ των βασικών πολιτικών δυνάμεων, σε αντίθεση με την Ιρλανδία και την Πορτογαλία, αυτή που δημιουργεί αρνητικές προϋποθέσεις για την οικονομία τόσο στη δεκαετία του '80 όσο και στις συνθήκες της πρόσφατης κρίσης. Μελέτη αναμφίβολα ενδιαφέρουσα, η οποία διευρύνει το πεδίο της έρευνας για τη Μεταπολίτευση τόσο ως σύλληψη όσο και ως μεθοδολογία.

ΤΑΚΗΣ Σ. ΠΑΠΠΑΣ
Παράδοξη χώρα
Εκδόσεις Πατάκη, 2024, σελ. 312, τιμή 16,60 ευρώ